

## Список джерел:

1. Закон України «Про управління відходами», інформаційне джерело: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема», інформаційне джерело: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1065-2021-п>.

## ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*Урдзік С.М., к.т.н., доц.,  
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,  
м. Харків, Україна  
urdzick@gmail.com*

Багато тез лунають в питаннях формування безперервної екологічної освіти на різних рівнях, їх об'єднання та взаємодоповнення. Саме освітній простір має поєднувати всі складові екологічної освіти. Гострим постає питання поєднання середньої та вищої освіти в контексті освітнього середовища. Саме освітнє середовище можна ще розуміти як еколого-особистісну модель, тобто модель яка не прив'язана до конкретної території, до конкретних засобів та методів освіти. Головне - взаємодія різних навчальних організацій між собою.

Наша освіта багатогранна: це не тільки стіни, в яких ми знаходимось, не тільки дисципліни, які ми викладаємо, це тільки формальна освіта, а й неформальна. Саме додаткова неформальна освіта налагоджує зв'язок між загальноосвітнім закладом та закладом вищої освіти.

Кожен заклад вищої освіти зацікавлений в мотивованих абітурієнтах. Школі, в свою чергу, необхідно показати можливості, які очікують на майбутніх абітурієнтів. В цьому контексті неформальна освіта може складатись з різних заходів. Вони можуть бути навіть разовими. Але, якщо їх багато і вони організовані на високому рівні, це можна розглядати як систему. Саме в цій моделі, в еколого-особистісній орієнтації, і будуть набуватись екологічні знання та навички, і як наслідок буде формуватись екологічна культура.

Удосконалення основних навчальних та експериментальних майданчиків, проведення науково-практичних та методичних семінарів, конференцій різного рівня (міжнародні, регіональні та ін.), колективних круглих столів, у яких активну участь приймають викладачі, вчителі загальноосвітніх шкіл, студенти та учні; організація сучасних студентських наукових лабораторій, різних практик, дає можливість охоплювати більшою мірою всі компоненти освітнього середовища. Вивчення питань формування діючого освітнього середовища неможливе без виділення специфіки екології освітнього простору, розвиток якого та взаємодія з цим середовищем має поєднуватися з екологічними законами, концепціями, положеннями, вимогами.

Екологія сучасного освітнього середовища у вищій освіті ґрунтується на системі засобів та заходів. З метою формування екологічної культури майбутніх фахівців доцільним є дотримання низки умов.

Перш за все, це створення навчальних курсів екологічного спрямування. Наприклад: «Соціальна та прикладна екологія в сучасному світі», «Екологія людини», «Основи екологічної культури» з метою формування безперервності розвитку екологічних понять, уявлень, знань, умінь, навичок, а також перетворення їх на відповідні переконання та встановлення.

Важливим компонентом є наповнення екологічним змістом дисциплін професійної підготовки, що дає можливість синтезувати природничі знання, розвивати взаємовідносини студента з природним навколишнім середовищем, соціумом, формуванню розумної, усвідомленої відповідальності за майбутнє всього людства і природи, встановленню енергійної життєвої позиції у сфері підвищення якості екологічної ситуації.

Застосування на лекційних та семінарських заняттях інтерактивних способів процесу виховання та навчання, до яких можна віднести «мозковий штурм» (атака), міні-лекція, діяльність у групах, тестове опитування, бесіди, навчальні та ділові ігри, проектну діяльність, вирішення ситуаційних проблемних біоекологічних задач, відтворення ситуацій, аналіз сюжетних малюнків, кейс-метод та ін.

Ще однією складовою є інтернет-простір. На сьогодні він являє собою особливу публічну сферу, яка стає своєрідним майданчиком для розвитку віртуальної соціальності, що вміщує безліч особливих рис, серед яких можна виділити прихованість і необмеженість взаємодії. Найважливішою властивістю інтернету як простору реалізації соціальних комунікацій стає інтерактивність його середовища, що забезпечує досить швидкий зворотний зв'язок, а також відсутність залежності від просторово-часових характеристик.

В сучасному умовах існуюча мережа Інтернет не є виключно лише засобом навчання, крім цього вона дає можливість викладачам та студентам

максимальні можливості. Використання інтернет-технологій дозволяє всім учасникам навчального процесу застосовувати всі необхідні інструменти, методи, прийоми, засоби дослідження, розвиваючи їх у самостійну діяльність за допомогою різноманітних видів навчальної діяльності, реалізувати індивідуалізацію та диференціацію процесу виховання та навчання за допомогою впровадження специфіки діалогу.

Сучасний інтернет-простір дозволяє майбутньому спеціалісту максимально продуктивно застосовувати багатий інструментарій, що постачається сучасними інформаційними комп'ютерними технологіями. Провідні способи використання інтернет-ресурсів полягають у наступному: можна миттєво отримати необхідну інформацію та вивести її на великий екран (показати репродукцію картини або організувати інтерактивну екскурсію будь-яким музеєм світу); працювати в реальному часі зі словниками та енциклопедіями; опинитися в будь-якій точці земної кулі. Здобувачі освіти звикають до спілкування, вибору та обробки інформації сучасними засобами, у них збільшується почуття впевненості в собі, тому що з'являється можливість знайти відповідь практично на будь-яке питання.

Окремо слід розглянути значення класичної бібліотеки. Бібліотека як сучасний соціальний, багатофункціональний інститут, що відображає культурний досвід різних епох і народів, розвиває інтелектуальний і творчий потенціал особистості, стає однією з найдієвіших ланок у формуванні екологічної культури. Еволюція діяльності бібліотек відбувається за рахунок розширення науково дослідницьких та освітніх функцій. Роль та значення освітньої функції бібліотеки полягає у доведенні до здобувача освіти багатства всього інформаційного потенціалу та прищепленні читачам соціальної навички споживання екологічної інформації в оптимальних умовах: найбільш сприятливій для них стадії розвитку та дозрівання, максимально наближеної до їх сприйняття середовищу, багатоваріантному поданні інформації та засобів доступу до неї. Тобто іншими словами, бібліотеки є інтелектуальним середовищем для думаючого, творчого читача, з розвиненою інформаційною та екологічною культурою, активною природоохоронною життєвою позицією. Зазначені обставини зумовлюють актуальність та необхідність створення ситуаційного центру бібліотек з екологічних проблем, а також використання її комфортного інформаційного середовища та педагогічних можливостей у формуванні екологічної культури молоді.

Істотним доповненням у вирішенні питання екологічної освіти та виховання, спрямованого на формування екологічної культури молоді, є можливість застосування інформаційно-комунікаційних технологій, розробка системи прогнозування та діагностики рівня екологічних знань та навичок, організація безперервної екологічної освіти. Необхідно відзначити

зростаючий у всьому світі інтерес до еколого-управлінських знань, застосування кейс-технології та ситуаційному моделюванні.

У той же час, існує низка суперечностей між соціальним замовленням суспільства на екологічно грамотну особистість, що має високий рівень екологічної культури, і сформованим у суспільстві світоглядом і існуючим традиційним прагматичним і споживчим ставленням до природних ресурсів; накопиченим великим інтелектуальним запасом та різноманіттям педагогічних методів, технологій, підходів щодо формування екологічної культури молоді та їх низькою реалізацією у педагогічному процесі; зростаючим рівнем екологічних знань здобувачів освіти та недостатнім їх використанням у практичній діяльності; несистематичністю проведення неформальних освітніх заходів та малою варіативністю форм роботи з організації екологічної освіти молоді; скороченням виділення коштів на поповнення фонду екологічною літературою та зростанням інформаційних запитів користувачів; розумінням важливості та ефективності у спільній цілеспрямованій діяльності з екологічної освіти, обміну досвідом та зменшенням ділових контактів із зацікавленими організаціями, замкнутістю у роботі.

#### Список джерел:

1. Білявський Г. О., Тимочко Т. В., Пащенко О. В. Національні проблеми освіти і наукового забезпечення у сфері збалансованого розвитку // Освітні та етичні засади збалансованого розвитку. Сер. Стан навколиш. середовища. К., 2008. Вип. 7
2. Салтовський О.І. Основи соціальної екології. К.: Наука, 2004. 258 с.
3. Бойчук Ю.Д., Шульга М.В., Цалін Д.С., Дем'яненко В.І. Основи екології та екологічного права. Суми, 2004. 206 с.
4. Марцева Л. А. Проблеми екологічної освіти та виховання екологічної культури студентів вищих навчальних закладів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук, пр.: У 2 ч. К.: Вінниця, 2002.